

ризується різко зниженим рівнем усвідомлення змісту впливу. Осмислення отриманої інформації відбувається пізніше, при більш високій пізнавальній активності об'єкта. Саме на це була розрахована масована антиукраїнська істерія російських засобів масової інформації.

Головним же завданням інформаційно-психологічного впливу є зміна установок особистості. Для цього в ході гібридної війни усе, що сьогодні поширюється російськими засобами масової інформації на території України, особливо у східних областях, є відвертим перекручуванням картини дійсності.

Механізм інформаційно-психологічного впливу ґрунтується на маніпуляції свідомістю мас і внесенням у свідомість цілеспрямованої дезінформації.

Маніпуляція свідомістю – це своєрідне панування над духовним станом людей, управління ним шляхом нав'ювання людям відповідних стереотипів мислення, вигідних терористам. За допомогою маніпуляції можна міняти життєві установки людей в потрібному напрямі.

Маніпулювання як важливий елемент механізму інформаційно-психологічного впливу містить ряд

компонентів: подачу «потрібної» в даний момент, частенько грубо сфабрикованій інформації; умисне приховування істинної, дійсної інформації; забезпечення інформаційного переважання (у руслі офіційних поглядів), що утрудняє можливість простій людині розібратися в істинному стані справи.

У людини ж високим рівнем розвитку установок включаються механізми психологічного захисту від негативного впливу інформації, що забезпечують інформаційно-психологічну безпеку особистості [1–4].

Серед таких механізмів М. Маркова, називає «блокування», «відхід», «управління», «вигнання» або «ігнорування» [3].

Отже, в арсеналі сучасної людини існують різноманітні способи протидії ІПВ, серед яких максимально простими є критичне осмислення інформації, формування навичок позитивного мислення, інтелектуальна і фізична активність, перенесення акценту уваги на близьких і родинну взаємодію, навички спілкування з природою та самим собою без додаткових засобів інформаційного впливу.

Список використаної літератури

1. Гурковський В. Механізми використання дезінформації в умовах російської гібридної агресії. *Укр. наук. журнал «Освіта регіону. Політологія. Психологія. Комунікації»*. 2016. № 4. URL: <http://social-science.com.ua/article/1393> (дата звернення: 12.09.2019).
2. Курило В. С., Савченко С. В., Караман О. Л. Соціалізація особистості в умовах гібридної війни на сході України: монографія. К.: Талком, 2018. 240 с.
3. Маркова М. В. Постстресові дезадаптивні стани на тлі соціальних змін: аналіз проблеми. *Медицина психологія*. 2015. № 1 (37). С. 8–13.
4. Маруга Н. О., Маркова М. В. Інформаційно-психологічна війна як новий виклик сучасності: стан проблеми та напрямки її подолання. *Український вісник психоневрології*. 2015. Т. 23, вип. 3 (84). С. 21–28.

Кацьора Олександр Валентинович

викладач

кафедра соціології та соціальної роботи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

м. Ужгород, Україна

oleksandr.katsora@uzhnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-9544-9297>

ПРОБЛЕМА МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ

Однією з гострих соціальних проблем є проблема міграції. Під міграцією населення розуміємо територіальне переміщення індивідів, пов'язане зі зміною місця проживання на певний термін або постійно, незалежно від регулярності, тривалості, цільової спрямованості. Починаючи з 1994 р. в державі стабільно спостерігається від'ємне сальдо міграції, відтоді лише за рахунок найбільш активних та ініціативних українців, які залишили Україну з метою працевлаштування за кордоном, загальна кількість населення

держави щорічно скорочується приблизно на 90 тис. осіб [2, с.52]. На жаль, однозначної інформації щодо масштабів та регіональних особливостей транскордонної трудової міграції українців немає, але аналіз існуючих даних дає підстави стверджувати, що її розміри становлять дуже вагомий частку інвестиційного і соціального фінансового ресурсу держави. За неофіційними підрахунками експертів, протягом останніх двох десятиліть за кордоном постійно працюють від 2 до 7 мільйонів українців, хоча дані окремих до-

слідників можуть між собою істотно різнитися [5, с.157].

Трудова міграція, і внутрішня, і міжнародна, стала звичним явищем в економічному житті українського суспільства. Серед тих, хто працює, кожний п'ятий має роботу в іншому населеному пункті України. Найбільші частки працюючих не за місцем свого проживання зафіксовані на Заході, в невеликих містах і сільській місцевості. Протягом 2012-2018 рр. майже втричі зросла чисельність громадян, налаштованих на роботу за кордоном [4, с.177].

Закарпатська область України має оригінальне сусідське розміщення щодо країн ЄС. У межах України край межує тільки з Львівською (на відтинку 85 км) та Івано-Франківською (180 км) областями виключно по гірських хребтах. У той же час сусідами Закарпатської області є чотири держави ЄС – Польща (протяжність спільного кодону становить 32,6 км), Словаччина (98,5 км), Угорщина (136,7 км) та Румунія (біля 204 км). Отже, цей фактор є унікальним серед усіх прикордонних областей України. Державний кордон з країнами ЄС простягається як по гірських хребтах, так і рівнинній території, на значній протяжності – уздовж р. Тиса та її притоків. Відстані по авто- і залізничних шляхах від Ужгорода до столиць дев'яти європейських країн значно коротші за аналогічні відстані до Києва (790 км). До прикладу, до столиці Угорщини (м. Будапешт) відстань від Ужгорода складає 360 км, до столиці Словаччини (м. Братислава) – 580 км, до австрійського Відня – 620 км. Відстань до німецького Берліна є не набагато більшою за українську столицю – 840 км. Це ж стосується румунського Бухареста та польської Варшави – 850 км. Відстань до чеської Праги становить 900 км. Отож, відповідне вигідне геополітичне розташування Закарпаття зумовлює значні потоки трудової як легальної, так нелегальної міграції до країн ЄС та інших країн [1].

Трудова міграція є найбільш динамічною та масштабною складовою міграційних процесів населення Закарпатської області, вона має історичну основу, характеризується значними масштабами включення працездатного населення в орбіту міждержавних трудових переміщень та зміною вектора міграційних трудових потоків на користь країн ЄС.

Трудова міграція є найбільш динамічною та масштабною складовою міграційних процесів населення Закарпатської області, вона має історичну основу, характеризується значними масштабами включення працездатного населення в орбіту міждержавних трудових переміщень та зміною вектора міграційних трудових потоків на користь країн ЄС. Це зумовлено дією 5-ти основних чинників:

- геополітичних зрушень, які відбулися внаслідок розпаду СРСР та отриманню Україною статусу незалежної суверенної держави;

- лібералізації державного контролю за процесами трудової міграції, що зумовлена курсом України на євроінтеграцію;

- суттєвих відмінностей в рівні та темпах економічного розвитку європейських країн, включаючи сусідні із Закарпаттям держави;

- етнічної складової трудових мігрантів, родинних зв'язків, мови, подібної ментальності, спільних систем комунікацій та транспорту;

- поступової лібералізації візового режиму з країнами ЄС та територіальної близькості до європейських країн [3, с.325].

Дія зазначених чинників в сукупності із диспропорціями, які склалися у сфері соціально-трудова відносин, ринку праці та зайнятості генерує умови для масштабної трудової міграції працездатного населення Закарпатської області, яка за експертними оцінками становила у 2012 році 175 000 осіб працездатного віку. Чітко визначилися вектори трудової міграції – східний (переважно Росія) та західний (переважно країни ЄС).

Список використаної літератури

1. Зан М. Закарпаття в контексті легальної та нелегальної міграції до країн Європейського Союзу. URL: <http://www.zakarpattia.com/?p=1921>
2. Лукашевич Н.П., Сингаевская И.В., Бондарчук Е.И. Психология труда: Учебное пособие. 2-е изд., доп. и перераб. К.: МАУП, 2004. 112 с.
3. Мікловда В.П., Пітюлич М.І. Трудова міграція населення Закарпаття в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2013, Вип. 3(101). С. 324-332.
4. Петрушина Т. Соціологічний вимір трудової міграції в Україні. *Українське суспільство: моніторинг соціальних змін* / за ред. В.Ворони, М.Шульги, Київ: Інститут соціології НАН України. 2018. С.172-178.
5. Прибиткова І. Трудові мігранти у соціальній ієрархії українського суспільства: статусні позиції, цінності, життєві стратегії, стиль і спосіб життя. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2002. № 4. С.156-167.